PAGINA 3
Eerste hulp bij tranen

PAGINA 5
Leven en zorgen in het hospice

EN VERDER
- pagina 6
- pagina 7 - Ziekenhuiskerk: 'Heer, herinner U de namen'
- pagina 8 - Kerk na corona (2): Delen, in alle verscheidenheid

Kerk in Zoetermeer

Uitgave van de Protestantse Gemeente Zoetermeer | 5e jaargang | nummer 9 | november 2021

MET BIJZONDERE OPDRACHT

De ander laat je niet los!

INTERVIEW • **'Er zijn voor je medemens', vat Jaap Sneep zijn drijfveer samen. Hij is al jaren actief in het instellingenpastoraat, en inmiddels een jaar of tien als ouderling met bijzondere opdracht.**

Midden jaren tachtig raakt Jaap Sneep als diaken van de Gereformeerde kerk De Olijftak met twee andere diakenen betrokken bij de kerkdiensten in het toenmalige Verpleeghuis VVR (Verpleging Verzorging Revalidatie), waar zonder regelmaat vieringen werden gehouden. Daar kreeg hij vervolgens als ouderling een coördinerende rol. Met inzet van predikanten uit de diverse Zoetermeerse kerken en met vrijwilligers uit de wijkgemeenten konden die diensten iedere veertien dagen worden georganiseerd.

'Ik zie blijde gezichten en herkenning bij een bekend lied'

Jaap Sneep is kerkenraadsvoorzitter van de Protestantse Wijkgemeente Zoetermeer-Noord (Ichthuskerk) en ouderling met een bijzondere opdracht voor het pastoraat in de zorginstellingen, zoals Verpleeghuis Vivaldi en het Langeland Ziekenhuis. Hij is na benoeming door de Algemene Kerkenraad van de Protestantse Gemeente Zoetermeer (PGZ) op 21 oktober 2012 in dit ambt bevestigd in zijn wijkgemeente Zoetermeer-Noord. Deze opdracht zorgt voor verbinding tussen de kerkelijke gemeente en de mensen die in deze instellingen verblijven, het persoonlijk (pastoraal) contact, en ook bestuurlijk met het management van de instelling. Contacten zijn er vanuit de PGZ ook met de geestelijk verzorgers verbonden aan de verschillende zorgorganisaties, denk aan de WelThuis-locaties, Cardia Floriadehof en WZH-Oosterheem.

Met het hele gezin was Jaap daarbij aanwezig en dat leverde mooie herinneringen op: 'De heilige Geest is aan het werk, ik zie blijde gezichten en herkenning als er een voor de bewoners bekend lied, zoals een psalm uit de oude berijming of een lied van Johannes de Heer, wordt gezongen.' Ook het koffiedrinken en de gesprekken waren fijn en heel verrijkend. Door het voorzitterschap van de VVR-cliëntenraad raakt hij nog meer betrokken. Zijn drijfveren: hulp bieden aan anderen, omzien naar elkaar, zoals Jezus dat deed tot in zijn dood naar ons. 'Dat je dit mag doen, geeft een impuls.'

'Visitekaartje'

Er volgen meer organisatievormen waarvan Jaap als vertegenwoordiger, ouderling of voorzitter deel uitmaakt. Hij noemt 'de Stichting met de lange naam', de ISGVZZ: Interkerkelijke Stichting Geestelijke Verzorging in Zorginstellingen te Zoetermeer. Zijn rollen als bestuurder en ouderling versterken elkaar. Hij kan zijn steentje bijdragen aan de ontwikkeling van het arbeidsterrein van de geestelijke verzorging, en mag ook deel uitmaken van het 'visitekaartje van de kerk': aanwezig zijn op die plekken en momenten waar mensen in hun laatste levensfase worstelen met essentiële vragen over het leven of hun geloof.

Aanwezig zijn waar mensen worstelen met essentiële vragen

Wanneer van lieverlee de nadruk meer op mentaal welbevinden komt te liggen en veel minder op pastorale behoefte, maakt Jaap zich als ouderling sterk voor de geestelijke zorg juist vanuit het christelijke perspectief. Ook krijgt de persoon van de geestelijk verzorger zijn aandacht en hij pleit voor een directe ambtelijke binding en zending door het eigen kerkgenootschap. Dat is mooi zichtbaar geworden in de bevestigingen de afgelopen oktobermaand van ds. Sandra Hermanus-Schröder en ds. Annelies Hommens-van de Steeg als predikant-geestelijk verzorgers en nu ook verbonden aan de Protestantse Gemeente Zoetermeer (zie kader en pagina 3).

Jaap geeft aan dat er veel veranderd is in zijn rol als ouderling met een bijzondere opdracht. 'Alles heeft zijn functie gehad', zegt hij en de huidige is nu vooral beschikbaarheid op afroep. Hij is blij dat de maandelijkse kerkdiensten in Vivaldi (het vroegere VVR) weer konden starten, in 'na-coronatijd'. En ook de protestantse vieringen in Buytenhaghe vanuit Zoetermeer-Noord, 'want een verpleeghuis of zorginstelling is onderdeel van de samenleving'. In zijn verhaal komen veel namen langs, allemaal van mensen die net als hij nauw betrokken waren en zijn bij het omzien naar elkaar, met Jezus als het Grote Voorbeeld. Het beeldje, dat in de tuin van het VVR heeft gestaan, geeft dat voor Jaap heel mooi weer. 'Laat elkaar niet los, maar houd de ander vast en haal hem erbij.' Dan leest Jaap mij een gedicht van Marinus van den Berg voor. Het ontroert ons allebei.

• Hanneke Lam

'Aanhoudend licht dat overwint' is de titel van dit kunstwerk van glasmozaïek en hout in het Stiltecentrum van het LangeLand Ziekenhuis, gemaakt door beeldend kunstenaar en theoloog Anne-Marie van der Wilt (zin-in-kleur.com). Foto: Leonie Vreeswijk-Feith

Hervinden

Jij hebt mij gezien
en niet alleen

maar bekeken.

Jij hebt
gehoord
wat ik nog
niet kon zeggen.
Jij hebt
vermoed
wat verborgen
in mij leefde.

Jij gaf mij
meer dan ik
vroeg.

Daarom zie
ik je
graag terug.
Ben ik
blij als jij
binnenkomt.

Ik voel me
veilig
en vertrouwd.
Ik kan mezelf
zijn.

Jouw zorg
maakt me niet
afhankelijk.

Van jouw zorg
knap ik op.
Door jouw zorg
hervind ik mijzelf.

Marinus van den Berg

ZIN IN MANTELZORG

Wat houdt jou op de been?

GESPREKSGROEP • **En dan ben je opeens mantelzorger ... Sta je er weleens bij stil wat dat doet met jou?**

Je partner, één van je ouders, de buurman of een goede vriendin wordt ziek en heeft je hulp hard nodig. Je gaat van alles regelen, huisarts, ziekenhuis, thuiszorg, opname in een verpleeghuis. Je zorgt dat er eten is, dat de was wordt gedaan, dat er medicijnen aangereikt worden. Kortom, er is veel te doen.

Sta je er ook wel eens bij stil wat dat betekent voor jou als mantelzorger? Meestal niet, en ook hulpverleners hebben daar vaak geen oog voor. In de gespreksgroep 'Zin in mantelzorg', georganiseerd door De Pelgrim, doen we dat wel. In de eerste bijeenkomst hebben we aan de hand van foto's onze verhalen gedeeld: voor wie ben ik mantelzorger, hoe is dat zo gekomen, waar loop ik tegen aan? Welke foto verbeeldt voor jou de mantelzorg, de zorg voor je dierbare? Mooie verhalen kwamen naar voren, met trieste en moeilijke momenten, maar ook heel mooie, blije en vreugdevolle momenten.

Voor de tweede bijeenkomst brachten de deelnemers een afbeelding mee waarin hun motivatie om mantelzorger te zijn naar voren komt. Dat kunnen er veel zijn: liefde, plicht, verwachtingspatroon, schuldgevoel, bang dat je er spijt van krijgt als je het niet doet, om (alsnog) waardering te krijgen, plezier en voldoening, geloofsovertuiging, angst. Sommige motivaties zijn heel mooi en waardevol, daar zit echt 'de zin' in mantelzorg in. Andere motivaties zou je wel willen veranderen. Door met elkaar in gesprek te gaan, ontdekken we meer over onze eigen motivatie en ook vaak een gemeenschappelijke deler. Er is veel herkenning, meeleven en ondersteuning in de groep.

De volgende bijeenkomst gaat over balans, geven en ontvangen. We geven elkaar tips hoe je grenzen kunt stellen en in balans blijft. De vierde bijeenkomst gaat over verlies. Wat doe je als je een moeilijke (medische) beslissing moet nemen voor je dierbare? Bereid je je voor op het levenseinde? Vind je het moeilijk om je dierbare los te laten? Wat zou je je altijd willen blijven herinneren?

En in de vijfde bijeenkomst benoemen we de krachtbronnen om het vol te houden, ook als het moeilijk en zwaar is. Wat houdt jou op de been?

• Gerda Griffioen
PIONIER DE PELGRIM

VAN DE REDACTIE

Doorbraak

Zeven jaar geleden stond ik op 7 november aan het graf waarin het lichaam van mijn vader werd neergelaten. Als oudste van het gezin samen met mijn moeder. De eerste scheppen aarde, het gestrooide handje grond. Nog voel ik het drukje van haar arm. 'Kom, hij is hier niet.'

En toch was ik gedurig bij u, gij hield mij bij mijn rechterhand. Gij leidt mij volgens uw raad, in het einde neemt gij mij op in glorie.
Psalmen 73:23-24
Naardense Bijbel

De zon brak stralend door. En het licht streek over het gekleurde blad van boom en struik op de begraafplaats. We volgden de baan van beneden naar boven. Het was alsof een dun gordijn werd weggetrokken en we recht een geopende hemel in keken.

God was daar.
Onmiskenbaar.
Ontegenzeggelijk.

Nu alleen maar 'Amen' zeggen
al is 't met gebroken stem;
dan je hand in Gods hand leggen
en op weg gaan, achter Hem.

Nu alleen maar blijven lopen
in het voetspoor van je Heer;
blijven strijden, blijven hopen,
wachtend op Zijn wederkeer.
Nel Benschop
in: 'Geloof je dat nog?'

• Marieke van der Giessen-van Velzen
HOOFD/EINDREDACTEUR

JAARTHEMA 'VAN U IS DE TOEKOMST'

Werken aan bezinning en focus – genade helpt daarbij

VERSLAG • In het septembernummer van *Kerk in Zoetermeer* werd ruime aandacht besteed aan het jaarthema 'Van U is de toekomst', waar de vier wijkgemeenten van de Protestantse Gemeente Zoetermeer dit kerkelijke seizoen 2021-2022 mee aan de slag (zijn ge)gaan. Op 23 september gaf classispredikant ds. Julia van Rijn voor gemeenteleden uit alle wijken in kerkgebouw De Regenboog een presentatie over de gelijknamige visienota van de landelijke Protestantse Kerk en er volgde een gespreksuitwisseling. Een samenvatting.

'Van U is de toekomst' is geen beleidsplan. De nota schetst hoe wij als christenen ons met geloofsvertrouwen zouden kunnen of zelfs moeten bewegen in de maatschappij waar wij deel van uitmaken. Die maatschappij wordt steeds meer ontsierd door polarisatie.
Politiek gaat niet meer over inhoud, maar is een slagveld geworden van individuen die alleen voor hun eigen of partijbelang opkomen, niet voor het algemeen belang.
In de sociale media rekent men hardhandig met elkaar af. Ook de rechtspraak wordt beïnvloed door de schreeuw van het volk. Het lijkt wel of vergeving verdwenen is uit onze cultuur. Speelt de secularisatie hier een rol? Hoe kunnen christenen zich in zo'n maatschappij happy voelen?

Ruimte en vertrouwen

'Van U is de toekomst' heeft genade als grondtoon. Genade is een kernbegrip bij de apostel Paulus: in het kruis van Christus wordt de genade verkondigd aan de zondige mens, die daardoor gerechtvaardigd, gered en bevrijd wordt. Genade geeft daarom volop geloofsvertrouwen. Aan genade kan ook een negatieve betekenis gegeven worden, ook in het geloof. Men vindt zich dan afhankelijk van de genade die God geeft. Wie weer in genade wordt aangenomen voelt zich klein. Mensen worstelen dan met schuld en schaamte. Jongeren leggen de lat voor zichzelf vaak te hoog, met burnouts tot gevolg. Jongeren zijn dus vaak *ongenadig* voor zichzelf: falen zien ze als hun eigen schuld, succes is eigen verdienste. Dat geeft een negatief zelfbeeld. Maar dat is niet de bedoeling van de genade. Genade moet gezien worden als een geschenk, dat wij kunnen delen. Gods genade schept ruimte. Ook ruimte om onder de lat door te lopen.

> Een geschenk, dat wij kunnen delen

We moeten als gemeente ook telkens zelf leren wat leven vanuit genade betekent. We maken ons zorgen om de kerk. De snelle en ingrijpende ontwikkelingen in onze samenleving waarin de kerk kampt met krimp en tegelijk velen zoeken naar zin en verbondenheid, troost en houvast, nopen tot bezinning en focus. Het besef te leven van genade helpt daarbij. Dat kan vanuit vijf invalshoeken:

- *Genade bevrijdt.* Dat hebben we gezien in het kruis en de opstanding van Jezus.
- *Genade wordt ons geschonken.* We hoeven het niet te verdienen.
- *Genade volstaat*. God zei tegen Paulus: je hebt niet meer dan mijn genade nodig.
- *Genade motiveert*. Een begenadigd mens heeft veel te geven.
- *Genade ontspant*. De toekomst van de kerk en de wereld is niet aan ons, maar aan God.

Uitwerking

De visienota mondt uit in vier thema's, waar je als gemeente met elkaar aan kunt werken. Die thema's zijn opgesomd in het septembernummer van *Kerk in Zoetermeer*. We hopen dat hierover de komende maanden vruchtbare en inspirerende gesprekken plaatsvinden.

• Jan Blankespoor

Open Doors Gebedsavond

Leef mee met 340 miljoen vervolgde christenen in een informatief en afwisselend programma op zaterdagavond 13 november; wat heeft vervolging omwille van je geloof ons te zeggen en wat zeggen wij tegen hen die eronder lijden?

13 november, 19.45-21.45 uur; Oosterkerk, Oosterheemplein 320; meer informatie
E hanstrapman@planet.nl (ambassadeur Open Doors)
E p.j.vandaalen@casema.nl (organisator Oosterkerk)

Week van Respect

De gemeente Zoetermeer is op voorstel van het InterLevensbeschouwelijk Overleg een partnerschap aangegaan met de Respect Foundation. Rabbijn Awraham Soetendorp, een van de initiatiefnemers hiervan, is te gast in het programma op dinsdagavond 9 november in Forum Stadhuis. Ook wordt er in de week van 8 t/m 14 november een interculturele jongerenontmoeting georganiseerd door #YoungLivesMatter samen met de jongeren van de Oosterkerk. Doe ook mee met je school, je vriendengroep of je sportclub!

Meer informatie W iloz.org/Respect

Huis-aan-huiscollecte vluchtelingen

Van 22 t/m 27 november collecteert Kerk in Actie huis aan huis voor hulp aan vluchtelingen, om hen op Lesbos en andere opvangplaatsen betere levensomstandigheden te geven.

W kerkinactie.protestantsekerk.nl

DE-punten voor Voedselbank

T/m 1 januari loopt er weer een inzamelactie Douwe Egberts-waardepunten. Voor elke 600 punten krijgt de Voedselbank 1 pak koffie. Ook Perla-punten van Albert Heijn zijn welkom.

Inleveren: Annie de Wijs
T 06-1425 0720 E adewijs2@gmail.com

AANRADERS

'Durf te leven met de dag' Over levenslust en stervensmoed in het leven van alledag en nadenken over praktische zaken rond overlijden. Annemarie van Heijningen verdiept zich erin met eigen dagboekfragmenten uit een spannende week.
Jongbloed/Groen, € 14,99

GodTime – voor tieners
Hoe bid je? Waarom zingen we in de kerk? Hoe lees je de Bijbel? Prekenschrijfboek voor tieners, met invulpagina's, opdrachten en extra denkstof om je te helpen in je zoektocht naar God en de kerk.
KokBoekencentrum, € 11,99

Digitale Adventsretraite
Op 28 november start de adventsretraite 'Hoop bedriegt niet' van het Platform voor ignatiaanse spiritualiteit, bekend van de app Bidden Onderweg. *W ignatiaansbidden.org*

Paraplu voor straatkinderen

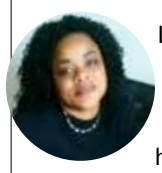

In Kinshasa, de hoofdstad van DMR Congo, leven honderden kinderen op straat. Ze hebben nauwelijks kleding, geen onderdak en schoolgaan is er niet bij. Stichting De Goede Samaritaan wil hun situatie verbeteren door een weeshuis te bouwen en een school te stichten. Er wordt een geschikte locatie gezocht, met hulp van een nevenstichting in Congo. Solange Hayes-Mputu uit de Oude Kerk is sinds kort de drijvende kracht achter deze stichting. Laat deze straatkinderen niet aan hun lot over, elke bijdrage is welkom!

E solangemputu.sm@gmail.com
Giften zijn welkom op
NL39INGB0006033785
t.n.v. De Goede Samaritaan
o.v.v. weeshuis en school Kinshasa
W degoedesamaritaan.com (ANBI)

Advertenties

Van Dorp uw technisch dienstverlener

Van Dorp is specialist in technisch beheer van bestaand vastgoed. Wij nemen u het hele proces uit handen en denken met u mee hoe u uw pand optimaal kunt inzetten en verduurzamen.

Als familiebedrijf hebben wij betrokken medewerkers met passie voor techniek. Met hun vakkennis en persoonlijke aandacht realiseert Van Dorp duurzame oplossingen. U bent zeker van een gezonde leef- en werkomgeving. Door onze landelijke dekking en regionale aanwezigheid zijn wij altijd dichtbij. Neem contact met ons op via (079) 368 76 87 voor vrijblijvend advies.

vandorp.eu

VAN DORP
MET KENNIS EN RESPECT

Ook adverteren in *Kerk in Zoetermeer*?
Vraag de tarieven:
advertenties@kerkinzoetermeer.nl

ZIEKENHUISPREDIKANT

THEMA

Eerste hulp bij tranen

INTERVIEW • **Bijna elf maanden is Annelies Hommens-van de Steeg als predikant-geestelijk verzorger in dienst van het LangeLand Ziekenhuis, als zij op zondagmorgen 24 oktober in de Ichthuskerk ook wordt bevestigd en verbonden aan de Protestantse Gemeente Zoetermeer. Ze toont zich een bevlogen theoloog, die in haar werkruimte in het ziekenhuis enthousiast vertelt over wat haar bezighoudt.**

Een geestelijk verzorger heeft een 'zending', die geworteld is in een bepaalde levensbeschouwing. Voor Annelies is dat het protestants-christelijk geloof, van waaruit zij haar werk in het ziekenhuis mag doen. De bevestiging daarbij als predikant met bijzondere opdracht is belangrijk: het draagt positief bij aan haar eigen geestelijk welzijn. Een begeleidingscommissie vanuit de Protestantse Gemeente Zoetermeer zal haar ook ondersteunen. 'Ik hoor graag ergens bij, en op deze manier mag ik de kerk in het ziekenhuis vertegenwoordigen.'

'Zonder vooroordeel, zonder sturen, vooral luisteren'

Voordat zij als predikant-geestelijk verzorger in dienst trad van het LangeLand Ziekenhuis in Zoetermeer werkte zij in de ouderenzorg in Den Haag en liep zij stage in een ziekenhuis in Amsterdam. Echt aandacht schenken aan de ander was ook daar heel belangrijk. Dat geldt voor de geestelijke zorg in het ziekenhuis niet minder. Voor Annelies gaat het nog een stap verder. 'Zorg voor de hele mens is uitgangspunt en basis voor mijn werk. Zonder vooroordeel, zonder sturen, vooral luisteren.'

Mens achter de klacht

In het LangeLand Ziekenhuis werken twee geestelijk verzorgers, een protestantse: Annelies dus, en een rooms-katholieke: Frank Kazenbroot. Samen bieden zij 'eerste hulp bij tranen', ieder met een eigen specialisatie. Voor Annelies zijn dat ethische vraagstukken, zoals: Wat is goede zorg? Wat is de rol van je waarden en die van je eigen motivatie? In de hectiek van alle dag kan die motivatie onder druk komen te staan. Met het gevaar dat de mens achter de klacht uit het oog wordt verloren.

Stilteruimte in het Langeland Ziekenhuis in Zoetermeer Foto's: Leonie Vreeswijk-Feith

Annelies Hommens-van de Steeg is predikant-geestelijk verzorger van protestants-christelijke huize in het LangeLand Ziekenhuis. Zij vormt samen met haar rooms-katholieke collega Frank Kazenbroot het team Geestelijke verzorging.

Meer informatie W langeland.nl/specialismen/geestelijke-verzorging/ en langeland.nl/extra-informatiepaginas/elk-mens-heeft-een-uniek-verhaal

KIJK

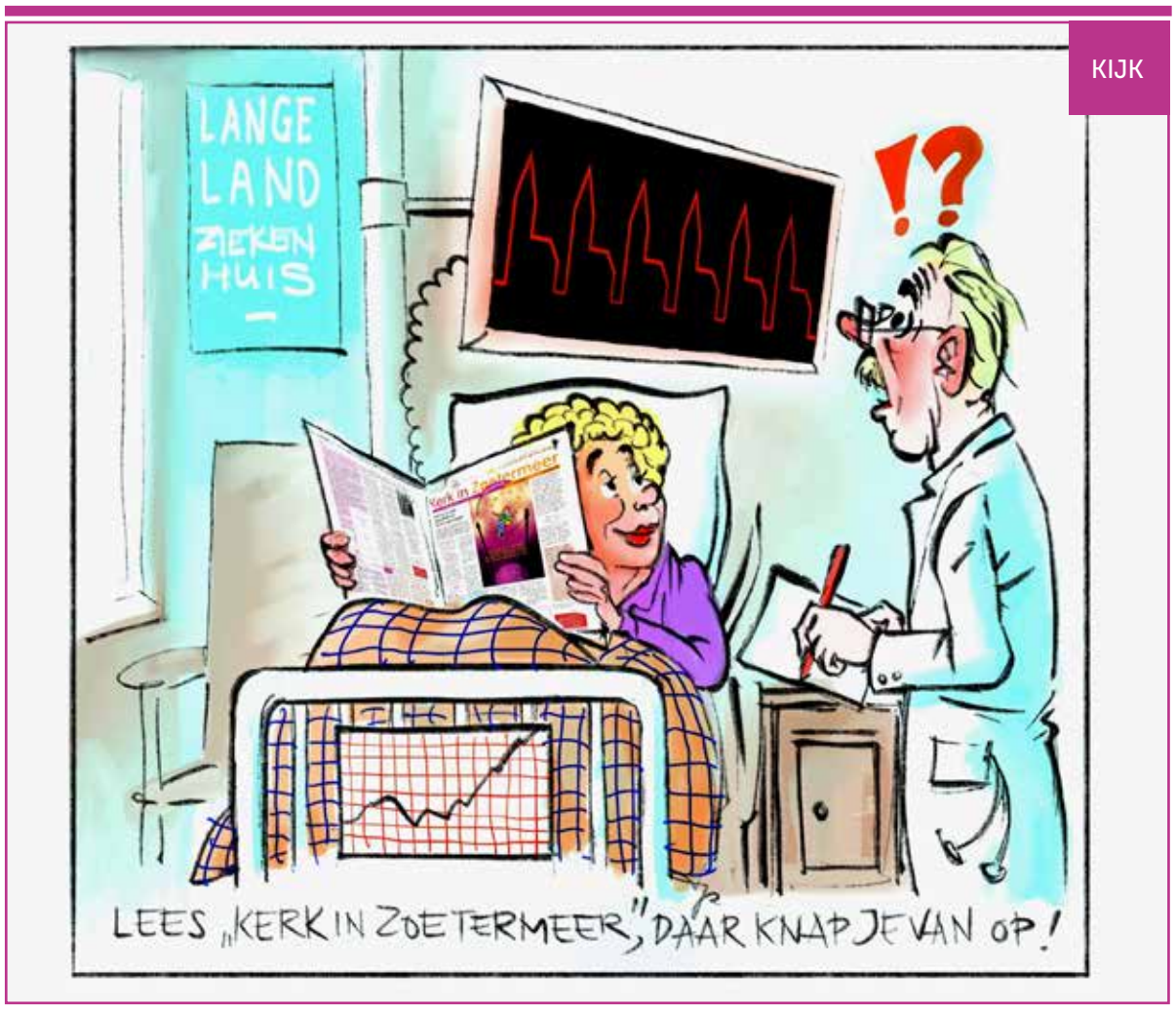

Tegengas geven

'Zelf kom je ook wel voor de vraag: Wat is goed om te doen? Wat is mijn rol?' Annelies is 'geen barricadevrouw', zeg ze, maar kan wel als het nodig is tegengas geven. Ze probeert op een tactische manier gehoor te krijgen en in een gesprek vooral open vragen te stellen. Dan kom je weer uit op de aandacht die mensen nodig hebben. 'In het LangeLand Ziekenhuis kunnen veel mensen dat heel goed', zegt zij, 'het is fijn dat ik er nog iets extra's aan toe kan voegen.' Annelies is er als specialist op het gebied van deze onbevooroordeelde aandacht en het verpleegkundig personeel verwijst door wanneer er meer tijd nodig is voor iemands verhaal. De geestelijk verzorger weet hoe te praten en door te vragen, kijkt naar de mens in zijn totaliteit, heeft geen agenda en is daarmee dus een waardevolle aanvulling op de medische zorg.

Vormen van inspiratie

Nu er sinds april dit jaar op zondag geen oecumenische vieringen in het ziekenhuis meer plaatsvinden, proberen de beide geestelijk verzorgers vormen van inspiratie naar de mensen toe te brengen. 'Met Kerst bijvoorbeeld en met Pasen willen we een activiteit organiseren, zo mogelijk in samenwerking met gemeente en parochie.' Door de Covid-periode is dit nog niet echt van de grond gekomen, maar de wens om nieuwe mogelijkheden te onderzoeken is aanwezig.
'Eerste hulp bij tranen', zoals Annelies haar werk noemt, blijkt na dit gesprek veel meer dan dat. Het is een veelomvattende, diverse en belangrijke taak, waar deze ziekenhuispredikant geïnspireerd en gemotiveerd haar schouders onder zet.

• Hanneke Lam

MENSEN MET DEMENTIE

THEMA

'Ik ervaar het als iets magisch'

ZIN IN DE ZORG • **Soms is het tijd om heel iets nieuws te beginnen. Om een stap op het water te zetten. Om jezelf opnieuw uit te vinden. Om de vraag: Hoe? te beantwoorden met: Ja! En precies dat deed ik.**

Na jaren als theoloog en docent gewerkt te hebben, werd ik in 2008 bovenformatief. Gelukkig kreeg ik de kans om de masters Predikant-geestelijk verzorger en Geestelijke verzorging aan de Protestantse Theologische Universiteit te doen. In 2015 werd ik proponent. En dat leek het einde van dit avontuur. Want waar vind je nu een job als geestelijk verzorger, met ambtelijke zending en dan ook liefst in je eigen stad? Vorig jaar, oktober 2020 las ik een vacature voor geestelijk verzorger bij de christelijke zorginstelling Cardia Ouderenzorg, en wel voor de Floriadehof, een nieuwe locatie in de Zoetermeerse wijk Rokkeveen. 'Zoiets heb ik nog nooit gedaan,' dacht ik, 'dus ik denk dat ik het wel kan' (naar Pippi Langkous). En nu werk ik al bijna een jaar in de ouderenzorg, met en voor de oudere medemens met dementieel syndroom. Wat is dat mooi werk!

Op vrijdag 8 oktober 2021 werd Sandra Hermanus-Schröder in 'haar' Floriadehof van Ouderenzorg Cardia bevestigd als predikant-geestelijk verzorger met een ambtelijke zending vanuit de Protestantse Gemeente Zoetermeer, in een viering waarin ds. Rein Algera van wijkgemeente Zoetermeer-Noord voorging.

Een andere wereld

Ik vind het prachtig om op de woning te komen: alle drukte en chaos vallen van me af. Alsof ik in een andere wereld stap. Die wereld is langzaam en bedachtzaam, echt en humorvol, verdrietig en breekbaar, vervreemdend en tegelijkertijd o zo puur.
Elke bewoner leert me om daadwerkelijk contact met hun diepste zelf te maken: met hun zuiverste ik, hun ziel. Een vrolijke groet, samen stilstaan of samen dolen, een hartelijke lach, een blik in het oneindige, elkaars naam noemen. Ik ervaar het als iets magisch, of zoals Martin Buber het in zijn werk *Ich und Du* aangeeft: tussen ons gebeurt God.

'Ik kan alles doen door de Kracht van God'

Woonkamerviering

Dit klinkt filosofisch, dus wat doe ik concreet? De maandag is gewijd aan vergaderingen, dossiers lezen, meetings voorbereiden, moreel beraad organiseren, netwerken. Woensdag heb ik ruimte voor individuele (pastorale) gesprekken: met zowel bewoners als mantelzorgers, collega's en vrijwilligers. En op de vrijdag oefenen we in het versterken van onze relatie met God, in de woonkamerviering. Deze viering houd ik vier keer: op elke etage zijn bewoners van beide woningen welkom, inclusief de robot-poes, Miauwlus.
Luisteren naar 'Nederland Zingt' (of meezingen en live muziek maken), samen danken, bidden en led-kaarsen aansteken, via de smart-tv symbolen of kunst bekijken, een bijbeltekst of bijbelverhaal lezen, een korte uitleg met een theologische vondst en een praktische insteek, elkaar zegenen: het zijn elementen die stimuleren om onze relatie met God veerkrachtig te houden. Heel blij ben ik met Truus Keijzer, vrijwilliger, die elke vrijdagmiddag tijdens de vieringen mee helpt. De sfeer tijdens die woonkamervieringen was mooi te merken tijdens de bevestigingsdienst op vrijdag 8 oktober j.l. Deze was heel feestelijk, mede door de aanwezigheid van veel bewoners en hun begeleiders. Het thema van de dienst was: *'Ik kan alles doen door de Kracht van God'.* Het lied dat hierover ging – 'Ik vermag alle dingen in Hem die mij kracht geeft' – werd door de bewoners enthousiast meegezongen.

Wilt u meer weten of meedoen als vrijwilliger? Stuur een mailtje of een appje en we maken een afspraak.
E shermanus@cardia.nl T 06-34474786

• ds. Sandra Hermanus-Schröder
GEESTELIJK VERZORGER FLORIADEHOF

KERKDIENSTEN NOVEMBER

Bezoek voor actuele informatie over kerkdiensten en activiteiten de websites van de wijkgemeenten, de website PGZOETERMEER.NL en onze website KERKINZOETERMEER.NL

Gemeente	Zondag 7 november ●	Zondag 14 november ●	Zondag 21 november ● *Eeuwigheidszondag*	Zondag 28 november ○ *Eerste Adventszondag*
WIJKGEMEENTE OUDE KERK **Oude Kerk** Dorpsstraat 59, 2712 AD **T** (079) 316 39 09 **W** oudekerkgemeente.nl	10.00 uur: ○ Ds. C.H. Wesdorp *Dankstond voor gewas en arbeid en Doopdienst*	10.00 uur: Ds. C.H. Wesdorp *Gezinsdienst* 18.30 uur: Ds. C.H. Wesdorp *Avondmuziek*	10.00 uur: Ds. C.H. Wesdorp	10.00 uur: Ds. C.H. Wesdorp ○ *Heilig Avondmaal* 18.30 uur: Ds. C.H. Wesdorp *Voortzetting en dankzegging Heilig Avondmaal*
WIJKGEMEENTE ZOETERMEER-ZUID **Pelgrimskerk** 1e Stationsstraat 86, 2712 HK **T** (079) 316 36 00 • **W** pwzz.nl	10.00 uur: ○ Ds. B. Hengeveld Huizen *Maaltijd van de Heer*	10.00 uur: *Zie onder De Oase*	16.00 uur: Mw. ds. S.C.B. Hermanus-Schröder en mw. M. Schipper-Boven	10.00 uur: Mw. P. Vossegat-de Bruin
WIJKGEMEENTE ZOETERMEER-ZUID **De Oase** Kerkenbos 8, 2715 RP **T** (079) 351 67 28 • **W** pwzz.nl	10.00 uur: *Zie onder Pelgrimskerk*	10.00 uur: Dhr. J.M. de Bruin Amsterdam	13.30 uur: Mw. ds. S.C.B. Hermanus-Schröder	10.00 uur: *Zie onder Pelgrimskerk*
WIJKGEMEENTE ZOETERMEER-ZUID **De Regenboog** Nathaliegang 263, 2719 CR **T** (079) 362 87 03 • **W** pwzz.nl	10.00 uur: *Zie onder Pelgrimskerk*	10.00 uur: *Zie onder De Oase*	10.00 uur: Mw. ds. S.C.B. Hermanus-Schröder en mw. W.J. Bettenhaussen-Baak	10.00 uur: *Zie onder Pelgrimskerk*
WIJKGEMEENTE OOSTERKERK **Oosterkerk** Oosterheemplein 320, 2721 ND **T** (079) 342 50 90 • **W** oosterkerkzm.nl	09.30 uur: Ds. A.A.A. Prosman Amersfoort 17.00 uur: Ds. C.N. van Dis Schalkwijk	09.30 uur: Ds. P. Baas *Doopdienst* 17.00 uur: Timo Hagendijk *Hart4U-dienst*	09.30 uur: Ds. P. Baas 17.00 uur: Ds. E.J. de Groot Katwijk aan den Rijn	09.30 uur: Ds. P. Baas *Voorbereiding Heilig Avondmaal* 17.00 uur: Ds. E. van der Poel Schoonrewoerd
WIJKGEMEENTE ZOETERMEER-NOORD **Ichthuskerk** Parkdreef 258, 2724 EZ **T** (079) 341 36 20 • **W** pwzn.nl	10.00 uur: Mw. ds. M. van der Zwaag-de Haan Ter Aar *Maaltijd van the Heer* ○ 19.30 uur: *Meditatieve viering*	10.00 uur: Mw. ds. M.C. Kapteyn Graft-De Rijp 12.00 uur: Dhr. J. Roest *Chagall-viering* 19.30 uur: *Vrouwenviering*	10.00 uur: Ds. R.L. Algera, mw. A. Lodder en dhr. J. Roest 19.30 uur: *Meditatieve viering*	10.00 uur: ○ Ds. R.L. Algera *Heilige Doop* 19.30 uur: *Meditatieve viering*
ADVENTSKERKGEMEENTE **Adventskerk** Julianalaan 3, 2712 CB **T** (079) 316 61 76 • **W** vcgz.nl		10.30 uur: Ds. K. van Klaveren *Eeuwigheidszondag*		10.30 uur: Mw. ds. M. van Zoest

COLOFON

***Kerk in Zoetermeer* is een uitgave van de Protestantse Gemeente Zoetermeer. Deze krant verschijnt tien keer per jaar.**

5e jaargang | nummer 9 | november 2021

Redactie
Jan Blankespoor, Willy van den Bosch, Liesbeth van Daal, Hanneke Lam, Willeke van Trigt, Joke Westerhof

Hoofd- en eindredactie
Marieke van der Giessen-van Velzen
E redactie@kerkinzoetermeer.nl
W www.kerkinzoetermeer.nl

Ontwerp en vormgeving Jessica Monker

Druk Opmeer Drukkerij bv, Den Haag

Medewerkers aan dit nummer
Henk Fokke, Jacqueline en Steven de Frel, Jaap van der Giessen, Gerda Griffioen, Sandra Hermanus-Schröder, Peter van Holten (strip pagina 6), Jan van der Linden (kerkdiensten), Theo Poot (cartoon), Leonie Vreeswijk-Feith (foto's), Marina van der Zwaag-de Haan

Kopij decembernummer
Kopij over 3 december t/m – let op – 7 januari insturen graag **woensdag 10 november**. Advertenties een week later: **17 november**. Dit Kerst- en Nieuwjaarsnummer verschijnt op **woensdag 1 december**.

Bezorging
Buytenwegh/De Leyens, Noordhove, Seghwaert, Oosterheem: Bert de Jong
T (079) 346 00 54 / 06 44 55 01 49
Rokkeveen: Fam. J.C. Jol • **T** (079) 362 06 03
Meerzicht: dhr. P. v/d Broek • **T** (079) 321 43 91
Dorp, Driemanspolder, Palenstein, Stadshart: Mw. A. Maas • **T** (079) 316 63 73

Vrijwillige bijdrage
Hebt u al aan de vrijwillige bijdrage voor het kerkblad gedacht? U kunt uw gift voor 2021 overmaken op **NL15 RABO 0373 7337 04** t.n.v. Protestantse Gemeente Zoetermeer Kerkblad. De richtprijs is € 22, meer of minder mag natuurlijk ook. Hartelijk dank.

Kerkelijk Bureau
Dinsdag en vrijdag van 9.00-12.00 uur
Frans Halsstraat 3, 2712 JS
T (079) 316 82 56 / 06-1236 5054 (Gerda)
E kerkbureau@pgzoetermeer.nl
W www.pgzoetermeer.nl

Abonnement of losse nummers?
E info@kerkinzoetermeer.nl • **T** (079) 3 522 519

Ook adverteren?
Kerk in Zoetermeer werkt aan verbreding in kwaliteit en kwantiteit. Bekijk onze advertentietarieven en neem contact met ons op over de mogelijkheden!
E advertenties@kerkinzoetermeer.nl
W kerkinzoetermeer.nl

Advertenties

COOKING FOR LIFE
workshops & advies

THEMATISCHE KOOKWORKSHOPS
ADVIES AAN PARTICULIEREN EN BEDRIJVEN GEZELLIG (LEREN) KOKEN MET FAMILIE EN VRIENDEN
KOOKDEMO OP LOCATIE

Cooking for Life staat voor een **gezonde**, **plantaardige** en **duurzame keuken**.
Dit betekent dat ik met de seizoenen en met producten overwegend uit onze klimaatzone kook. Verbazingwekkend hoe groot de invloed van voeding op onze gezondheid is.
Wil je het zelf ervaren?
Bekijk mijn aanbod en meld je aan!

Meer info op WWW.COOKINGFORLIFE.NL

Gebroeders Huurman
een vertrouwde naam
voor al uw bouwwensen

Bouwbedrijf | Gebroeders
Huurman

100 jaar vakmanschap en deskundigheid in nieuwbouw, verbouw, onderhoud en renovatie.

www.gebrhuurman.nl
Kwaliteit Zekerheid Service Garantie

Redactie.AMG
JOURNALISTIEK BUREAU
A.M. van der Giessen-van Velzen
(079) 3 522 519 · Redactie.AMG@online.nl

PHOTO's by Leonie
info@photosbyleonie.nl
06-526 300 48
www.photosbyleonie.nl

Zoekt u iemand die uw administratie kan doen, maar kunt u deze niet in dienst nemen?
Hebt u iets te veel financiële administratie omhanden?
Vindt u uw administratie eigenlijk vervelend en tijdrovend werk?

Van der Kruk Consultancy
DÉ OPLOSSING VOOR UW ADMINISTRATIE

Ing. Nettie van der Kruk
T (06) 371 55 371
E contact@vanderkrukconsultancy.nl
I www.vanderkrukconsultancy.nl

OVERIGE DIENSTEN

Halte 2717 • Carry v. Bruggenhove 27, 2717 XT
14 november 10.00 uur Dhr. Hendrik Stevens

Vivaldi • Brechtzijde 45, 2725 NR
21 november 10.30 uur Mw. W. van Hengel

PERRONMEETINGS

Oosterkerk (Bovenzaal) Oosterheemplein 320, 2721 ND om **11.30** uur
W www.perron-oosterheem.nl/perronmeeting

Datum	Spreker
7 nov	Henk Boerman
14 nov	Pieter Jan Rodenburg
21 nov	Timo Hagendijk
28 nov	Martijn de Jong

WEEKSLUITINGEN

Elke vrijdag in **WelThuis De Morgenster**
Nassaulaan 11, 2712 AT • **T** (079) 316 48 88

Datum	Tijd	Voorganger
5 nov	15.30	Mw. W. van Hengel
12 nov	15.30	Drs. E. Leune
19 nov	15.30	Gedachtenis overledenen
26 nov	15.30	Mw. M. van den Boomgaard

CONTACT

PROTESTANTSE WIJKGEMEENTE OUDE KERK
Predikant ds. C.H. Wesdorp
Wambahout 1, 2719 KD • **T** (079) 316 34 54
E predikant@oudekerkgemeente.nl • **Vrij** di
Pastoraal contact Marja van den Boomgaard
T 06-2251 2609 • **E** boomma@xs4all.nl
Scriba Jan Peter Leenman • **T** (079) 331 74 22
E scriba@oudekerkgemeente.nl

PROTESTANTSE WIJKGEMEENTE ZOETERMEER-ZUID
Scriba Frits von Meijenfeldt
T 06-4042 7683 • **E** scribavandepor@gmail.com

GEMEENSCHAP RONDOM PELGRIMSKERK
Pastor ds. Sandra Hermanus-Schröder MA
T 06-2152 5868 • **E** scbhermanus@gmail.com
Werkdagen dinsdag en donderdag
Beheerder Gerda Griffioen
Wijkgebouw 't Centrum
Frans Halsstraat 1 • **T** 06-2497 5092
E beheerderpelgrimskerk@gmail.com

GEMEENSCHAP RONDOM DE OASE
Ambulant predikant:
ds. Peter Wattel (waarnemend)
T 06-5355 8911 • **E** ds@peterwattel.nl
Werkdagen: di en do
Zaalreservering Eefke van den Broek
T 06-2156 5723 • **E** beheerdervandeoase@gmail.com

GEMEENSCHAP RONDOM DE REGENBOOG
Pastor ds. Sandra Hermanus-Schröder (zie boven)
Waarneming pastoraat
Wil Bettenhaussen-Baak
T (079) 361 33 65 / 06-1716 2619
E wil.bettenhaussen@gmail.com

HERVORMDE WIJKGEMEENTE OOSTERKERK
Predikant ds. Pieter Baas
Berkelstroom 47, 2721 AG • **T** 06-8359 9143
E predikantoosterkerk@gmail.com
Vrije dag di-middag, do-middag en zaterdag
Scriba Marten Heikoop • **T** 06-4033 8226
E scribawijk4@gmail.com
Pastoraal werker Cocky van Dorp
T 06-2473 5383 • **E** cdvandorp@hotmail.com
Zalenverhuur E zalenverhuuroosterkerk@gmail.com

PROTESTANTSE WIJKGEMEENTE ZOETERMEER-NOORD (ICHTHUSKERK)
Predikant ds. Rein Algera
Lissenvaart 140, 2724 SP
T (079) 342 62 61 • **E** algeus@ziggo.nl
Werkdagen ma, di, wo-morgen en do
Ambulant predikant
ds. Marina van der Zwaag-de Haan
Werkdagen: dinsdag en donderdag
T (0172) 607 329 / 06-2369 7249
E m.zwaaghaan@hetnet.nl
Jongerenpastor Arianne Lodder
T 06-2324 1540 • **E** kerkelijkwerker@pwzn.nl
Werkdagen: maandag en dinsdag
Scriba E scriba@pwzn.nl

VRIJZINNIGE GEMEENTE ADVENTSKERK
Voorganger ds. Karl van Klaveren
T 06-1104 1992
Secretaris Marja Hofman
E secretaris@vcgz.nl • **W** www.vcgz.nl

PERRON oosterheem
Perron Centrum • Oosterheemplein 320, 2721 ND • **T** (079) 593 78 08
Missionair pionier Timo Hagendijk
Werkdagen di t/m vr • **T** 06-5095 4628
E pionier.oosterheem@gmail.com
W www.perron-oosterheem.nl

Perron 1 • Schiebroekstraat 1, 2729 LR
Missionair opbouwwerker
Jacqueline Gravesteijn
Werkdagen ma, do, vr • **T** 06-1165 3972
E jacqueline@perron1zoetermeer.nl
W www.perron1zoetermeer.nl

Halte 2717 Zorg en Zin
Halte 2717
Carry van Bruggenhove 27, 2717 XT
Buurtpastor Johan Roest • **T** 06-8263 7362
E buurtpastor@halte2717.nl • **W** www.halte2717.nl

DE PELGRIM
De Pelgrim • Frans Halsstraat 3
Pionier Gerda Griffioen
T 06-2497 5092
E gerda@depelgrimzoetermeer.nl
W www.depelgrimzoetermeer.nl

UITGELICHT

Bekijk ook het **bewaarblad *Gaandeweg*** en de **agenda** op kerkinzoetermeer.nl

▸Meditatieve vieringen
'Als God ons thuis brengt ...'
7, 21, 28 november, 19.30 uur; Ichthuskerk, Parkdreef 258
E rvanderkrukztm@ziggo.nl

▸Veelkleurige Jezus
10 november, 19.30-21.00 uur; opgave T 06-2152 5868
E scbhermanus@gmail.com

Avondmuziek 'Op, waak op' met orgel en trombone
Vesperdienst in de vorm van een Avondmuziek: lezing en lied, gebed en instrument. Deze keer in het perspectief van Eeuwigheidszondag, als een 'wake-up call': 'Wachet auf!' Met liturg ds. Kees Wesdorp, cantor-organist Ronald de Jong met het Oude Kerk Ensemble en Joram van Ketel op trombone in samenspel en solo.
14 november, 18.30 uur
W oudekerkgemeente.nl

▸Hier gaat mijn hart van open
Het zonlicht op een grijze dag, een stuk muziek of een tekst die je raakt. In de Vrouwenviering op 14 november delen we ervaringen, zingen en luisteren naar muziek.
14 november, 19.30 uur, Ichthuskerk; informatie T 06-2001 0326

Ichthuskerk open voor gedenken en gesprek

Op zaterdag 20 november, net voor Eeuwigheidszondag, is de Ichthuskerk aan de Parkdreef tussen 16.00 en 17.00 uur open. In stiltecentrum De Toewending kunnen kaarsen aangestoken worden om iemand te gedenken. Gastpersonen en ds. Rein Algera zijn aanwezig voor welkom en een luisterend oor.

▸Je weg als pelgrim
Met sprekers van De Wandelmaat en blik op het Kloosterweekend begin februari.
26 november, 20.00 uur; Adventskerk; opgeven T 06-3715 0710 E h.r.schulz@gmail.com

▸'De zin van het leven'
25 november, 20.00 uur; De Regenboog; opgeven T (079) 321 21 64
E jhblankespoor@casema.nl

▸Avond voor iedereen: 'Herziene NBV21'
Afgelopen maand is de Gereviseerde Nieuwe Bijbelvertaling NBV21 verschenen. Jaap van Dorp van het Nederlands Bijbelgenootschap over hoe spannend het is om de Bijbel te vertalen. Iedereen welkom!
29 november, 20.00 uur; De Herberg, Dorpsstraat 59
E chwesdorp@occidopagus.nl

▸Gesprekskring 'Vrij – denken'
1 december, 19.30-21.00 uur; opgave T 06 2152 5868
E scbhermanus@gmail.com

HOSPICE ELIM

THEMA

'Dicht bij God en de realiteit van het leven'

INTERVIEW • Hospice Elim heeft in maart 2021 in een prachtig, nieuw gebouw aan de rand van Moerkapelle haar deuren geopend. Er zijn vier ruime kamers met badkamer, een huiskamer en een tuin met zitjes. Elim is tot stand gekomen op initiatief van de Moerkapelse kerken en heeft een christelijke identiteit. Coördinator Lidia Dubbeld en vrijwilliger Ineke van Oeveren over de rol van dit hospice in de palliatieve zorg in onze regio.

Voor iedereen

Lidia: 'We zijn er voor iedereen die de laatste levensfase bij ons wil doorbrengen. Vrijwilligers en medewerkers hebben een christelijke achtergrond, maar een groot deel van onze bewoners heeft geen binding met kerk of geloof. Het werk dat we hier samen met de circa zeventig vrijwilligers doen, houdt ons dicht bij God en de realiteit van het leven. Wij dringen ons geloof aan niemand op, maar sluiten zoveel mogelijk aan bij de wensen en behoeften van de bewoners.

Ineke: 'De basis van waaruit wij dit werk doen, is naastenliefde. Mijn motivatie komt voort uit het feit dat ik graag betekenis wil geven aan de naastenliefde voor mensen in de laatste fase van hun leven. Bij de intake van een nieuwe bewoner wordt gevraagd wat zijn of haar wensen zijn. Die kunnen sterk verschillen. Soms wil men over geestelijke vragen vooral praten met mensen uit eigen kring, zoals familie of een dominee. En vaak ook helemaal niet. Dan beperken wij ons tot verzorgen, voorlezen, wandelen, spelletjes doen of luisteren. Soms is er zoveel familie om de stervende heen dat onze rol sowieso beperkt is. Maar er komen hier ook veel mensen, die eenzaam zijn en onze aanwezigheid enorm waarderen.'

> 'De basis van waaruit wij dit werk doen, is naastenliefde'

Goed voorbereid

Ineke: 'Alle vrijwilligers worden goed voorbereid op dit werk. Na een intakegesprek volgt een cursus met zowel theorie als praktijksituaties. Met een vrijwillige (psycho)pastoraal werker worden veel mogelijke vragen op geestelijk gebied doorgenomen.'
Lidia: 'Ik ben hier één van de twee coördinatoren. Het is ontzettend belangrijk dat je als collega's altijd bij elkaar terecht kunt. Via de koepelorganisatie Vrijwilligers Palliatieve Terminale Zorg (VPTZ) kunnen we passende scholingen volgen, daar is een budget voor. Maar het grootste deel van de trainingen organiseren we zelf. En binnenkort starten we met intervisie, zodat de vrijwilligers ook van elkaar kunnen leren.'

Uitgeleide

Lidia: 'Wanneer iemand is overleden wordt er een kaars in de gang ontstoken. We doen ook een uitgeleide: een mooi en waardig moment om de periode die hier is doorgebracht af te sluiten samen met naasten en betrokkenen.'

• Jan Blankespoor

BIJNA THUIS

THEMA

'Juist in die laatste fase wordt er zo intens geléefd'

INTERVIEW • BijnaThuisHuis: een veelzeggende naam voor het hospice dat in 2018 naar een prachtig nieuw gebouw aan de Schoolstraat verhuisde. Toon Vessies, geestelijk verzorger, verpleegkundige Grace Musute van Buurtzorg, en vrijwilliger Ron van den Berg helpen vanuit verschillend perspectief de (maximaal zes) bewoners met wat ze nodig hebben: verzorging, rust, comfort.

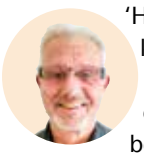

'Het gaat vaak om kleine dingen als een lekkere tosti of cappuccino voor een bewoner. De volgende keer steekt hij zijn duim op', vertelt **Ron.** 'Zoiets kan de weg naar een gesprek openen. Er ontstaat een sfeer van vertrouwen, met ontspanning en zelfs humor.' Het vrijwilligerswerk geeft hem dus ook veel terug. 'Als ik nu moest kiezen, zou ik er mijn werk van maken!'
Grace heeft inmiddels vele jaren ervaring als verpleegkundige. Met die ervaring groeide haar motivatie: 'Het geeft zo'n voldoening om er voor iemand te kunnen zijn in die laatste fase. Voor de familie is het vaak een opluchting als zij de geliefde in goede handen zien van professionals.' Maar juist de vrijwilligers vullen haar werk goed aan, ziet zij. 'Ik werk in een strak schema. Maar de vrijwilliger heeft tijd voor dat extra stukje persoonlijke aandacht, als jij weer verder moet.'

Ruimte krijgen

'Voor de familie is het belangrijk dat ze weer ruimte krijgen om kind of echtgenoot te zijn', zegt **Toon.** 'De last van het mantelzorger-zijn valt weg. Dat helpt hen tot vragen te komen, die bij herhaling moeten worden gesteld en beantwoord. Het besef moet indalen: dit is de laatste fase. Geduld is nodig, het wachten kan soms lang duren.' Leren loslaten, vertellen en vragen neemt tijd. Emoties komen los. Een persoonlijke klik met de medewerkers kan dan veel betekenen. **Ron:** 'Sommige bewoners vinden het fijn om veel mensen te zien, anderen juist storend. We maken dus afspraken over het aantal contacten per vrijwilliger.'

'Er zijn' is de kern

Geestelijke begeleiding kan een belangrijk aspect zijn van het afscheid. **Toon:** 'De behoeften zijn verschillend. Er zijn zoveel vragen rondom het levenseinde. Mijn insteek is niet oplossingsgericht maar zoekt naar de juiste, persoonlijke vragen. Soms heeft iemand steun aan een psalm, soms aan een gedicht. Dat geeft richting aan het gesprek, meer dan veel woorden. Als een bewoner zegt: 'Er gaat rust van u uit', is dat een compliment. Er zijn, dat is de kern van ons werk in het hospice.' Symboliek en rituelen krijgen ook aandacht. Nieuwe bewoners krijgen een vlinder en voor hem of haar wordt een kaars aangestoken. Na een overlijden wordt met een door vrijwilligers gemaakte quilt met mooie, sobere kleuren en symbolen de laatste 'mantelzorg' gegeven. De vlinder wordt neergelegd, de kaars uitgeblazen. **Toon:** 'Bij het afscheid gaat het erom niet procedureel, maar rituel te denken.' Als de vrijwilligers vergaderen worden nog ter gedachtenis de namen van de overledenen voorgelezen.

Je bent voortdurend met de dood bezig, is dat niet zwaar? **Ron:** 'Het moet gewoon gebeuren. En vergeet niet: juist in die laatste fase wordt er zo intens geléefd.'

• Theo Poot

Heeft u belangstelling voor het werk van vrijwilliger in het hospice? Bel voor nadere informatie T (079) 347 89 27 Geestelijk verzorger Toon Vessies gebruikt vaak gedichten uit Bette Westera's boek 'Doodgewoon'. W bettewestera.nl/boeken

ONDER WOORDEN

We groeten je.
Nu je je laatste verblijf
verlaat,
nu je lichaam van hier
gaat.

We groeten je.
Je bent ons hier
vertrouwd geworden.
We mochten tot het
einde je verzorgen.

We groeten je.
We herinneren ons
je vriendelijkheid
en je humor.

We herinneren
ons
je zorg
om je allerliefste.

We groeten je.
We wensen je vrede
waarheen je ook
gaat.

We nemen onze
taken weer op.
Maar soms zullen we
even stilstaan bij
wat je deur was.
En zeggen
'weet je nog …

hij had zo graag iemand
bij zich
op het eind'

We danken je
voor wie je was.

Marinus van den Berg
in: 'Voor de laatste tijd', Kok, 2003

'Geboren in 1933 in de Molenstraat, Zegwaard. Overleden op 29 maart 2021 in de Schoolstraat, Zoetermeer. Mijn vader, Jan Helmert van der Slik.'

Zoon Bram van der Slik liep ruim drie maanden het hospice in en uit. Hij is nóg onder de indruk. 'We zijn er als VIP's ontvangen, dat gaf een warm en ontspannen gevoel: wij gaan voor hem zorgen. Al is het behoorlijk speciaal om onder ogen te moeten zien dat het een vaarwel is, dat je vader niet meer naar huis terugkeert. Hij had zijn favorieten natuurlijk, zoals iedereen. Maar de persoonlijke aandacht, de menselijke ruimte, die was er, bij vrijwilliger en verpleegkundige. Wat wil je eten vanavond? Dan werd dat vers voor jou gekocht.'
Alles in het belang van de cliënt. 'Zijn laatste verschoning mocht ik zelf doen bijvoorbeeld. Ik zorgde dat ik er één minuut voor negen was, vanwege de lock down. Er hoefde niet veel. Wat lezen aan het bed of tv kijken, soms gesprekken 'over het leven'. Ik heb ook wel in de sneeuw buiten gestaan, toen er coronaverdenking was.'
'Geestelijke bijstand in het huis zelf hebben we niet meegemaakt. De dominee van de Oude Kerk kwam op bezoek, dat vroeg en regelde mijn vader zelf. En ook mensen van de kerk, oude bekenden.
Bij het overlijden kwamen ze met een speciaal kleed van lapjes. Daar ben je niet direct op bedacht. Maar we hebben eraan meegedaan, ook met de kaars uitblazen en het gedicht voorlezen. Uit respect, vanuit de saamhorigheid van alle vrijwilligers. In dat huis hoorde het thuis.'

> 'Dat er iemand naar je lacht, en dat je kunt brullen'

• Marieke van der Giessen-van Velzen

Zie voor actuele informatie ook ***www.kerkinzoetermeer.nl/agenda.php***

DE PELGRIM

Eerste Stationsstraat 86 T 06-2497 5092
E info@depelgrimzoetermeer.nl W depelgrimzoetermeer.nl

Ochtendgebed: elke werkdag 7.30-8.00 uur
Ontbijt daarna: elke werkdag, 8.00-8.45 uur
Avondgebed: elke dinsdag, 19.00-19.30 uur
Natuurwandeling: elke woensdag, 9.15-10.15 uur (start: watertoren)
Koffie-, thee- en aandachtschenkerij: elke woensdag, 10.30-12.30 uur ('t Centrum)

Omgaan met verlies

Iemand verliezen van wie je veel hebt gehouden, grijpt diep in je leven in. Hoe ga je daar mee om? Een recept voor rouwen bestaat niet. Het kost veel tijd en inspanning om je leven weer 'op de rails' te krijgen. Wat kan helpen is inzicht in de weg die je als rouwende gaat. In november, december en januari worden drie avonden georganiseerd, waar vragen aan de orde komen als:

- waar moet je doorheen
- hoe pak je het dagelijks leven weer op
- hoe reageren de mensen om je heen
- wat doe je met feestdagen of verjaardagen
- welke geloofs- en levensvragen komen in je op
- hoe gaan anderen om met verlies

16 november, 7 december en 18 januari om 19.30 uur info en aanmelden T 06-2497 5092

U bent van harte welkom om aan te schuiven rond de tafel.

▸Zin in mantelzorg
Ervaringen delen en luisteren naar elkaar.
9 november, 13.30-15.30 uur; 't Centrum; aanmelden E info@depelgrimzoetermeer.nl

▸Meditatie 'Reis naar binnen'
9-11: *Rondom gedichten*: we laten ons meevoeren met woorden, ritme en klank.
23-11 *Pantoum*: een gedicht volgens een eigen schema waarin bepaalde zinnen steeds herhaald worden. Door de herhalingen gaan de woorden die je opschrijft je raken.
13.30-15.00 uur, consistorie Pelgrimskerk; richtbedrag € 5; info en aanmelden: Marga Schipper T (079) 361 34 03 E marga_boven@ziggo.nl en Joke den Hertog T (079) 331 58 55 E f2hjfdenhert@hetnet.nl

▸Langeafstandswandeling
Weer op 14 november, om 8.30 uur, start bij de Pelgrimskerk.
aanmelden T 06-2497 5092 of via de website

▸Pelgrimsviering
Maandelijks, nu op zondag 14 november, het thema is: 'Geven'.
16.00-17.00 uur, Pelgrimskerk; info en aanmelden E info@depelgrimzoetermeer.nl

▸Martin Buber-serie
Gesprek over 'De weg van de mens'.
23 november, 19.30-21.30 uur; 't Centrum; € 5 per keer

▸Taizéviering
Elke vierde zondag in De Wijngaard, Moeder Teresasingel 100: liederen, gebed en stilte.
28 november, 19.30 uur; Matthé Vermeulen T (079) 361 94 93

▸Bijbellezen
Opnieuw of voor het eerst: om te beginnen het bijbelboek Marcus.
30 november, 19.30 uur; graag aanmelden via E info@depelgrimzoetermeer.nl

HALTE 2717

'Ons Honk', Carry van Bruggenhove 27, 2717 XT
Buurtpastor Johan Roest
T 06-8263 7362
E buurtpastor@halte2717.nl
W halte2717.nl

Inloop: elke di 10.00-14.00 uur, wo en do, 10.00-16.00 uur
Pastoraal spreekuur: elke wo-morgen
Buurtpunt: elke wo, 13.00-14.00 uur
Soep van de dag: elke do, 12.00 uur

4 nov	14.00 uur	Senioren Actief
9 nov	18.00 uur	Buurtmaaltijd
24 nov	10.00 uur	Workshop 'Gelukkig oud(er) worden'
30 nov	18.00 uur	Buurtmaaltijd
2 dec	14.00 uur	Senioren Actief

Druppels om te delen

Gesprekken over de 'zoete en zoute druppels', de voors en tegens in het leven, georganiseerd door Halte 2717 en Piëzo.

- *8 nov* Iedereen heeft wel iets wat hij of zij voor een ander kan betekenen. Wat zou jij voor iemand anders kunnen betekenen?
- *15 nov* Iedereen ervaart in zijn leven teleurstelling en tegenslag. Zoek je spirituele en geestelijke steun?
- *22 nov* Maak jij je wel eens druk om wat anderen van jou denken?
- *29 nov* Terugblik en afronding

13.30-14.30 uur in De ComPositie, César Franckrode 64; Johan Roest E buurtpastor@halte2717.nl of gespreksleidster Marijke Bal E wimmarijkebal@hotmail.com

PERRON OOSTERHEEM *W perronoosterheem.nl*

Perron Centrum *Oosterheemplein 320, Buurtpastor Timo Hagendijk T 06-5095 4628 E pionier.oosterheem@gmail.com*
Perron 1 *Schiebroekstraat 1 Missionair opbouwwerker Jacqueline Gravesteijn T 06-1165 3972 E jacqueline@perron1zoetermeer.nl*

Fitte Fifties:	*elke ma*	*10.00-12.00 uur*
Open kerk:	*elke di*	*13.00-16.00 uur*
Ontmoetingslunch:	*elke wo*	*12.00-13.00 uur*
Inloop 55+:	*elke do*	*16.00-18.00 uur*
Wandelclub 55+:	*elke vr*	*10.00-11.00 uur*

Perron Oosterheem is de overkoepelende naam voor Perron 1 en Perron Centrum.

▸Perronmeetings
Elke zondagmorgen, 11.30 uur in zaal 4 van de Oosterkerk. Neem de zij-ingang. Met speciaal programma voor Perron Kids, zie de website.

▸Ontmoetingslunches
Elke woensdag, 12.30 uur.
€ 4; opgeven bij Fred Cammeraat T 06-2304 4470

▸Kinderkookworkshop
Op acht woensdagmiddagen van 13.00-14.30 uur.
Informatie bij Timo Hagendijk

▸Breiclub
Elke twee weken op maandag, 14.00-16.00 uur.
8 en 22 november, Tannie Jorna E breicluboosterkerk@gmail.com

Meer weten over Bijbel en geloven?

- **Youth Alpha**

Vanaf 25 oktober wordt wisselend op de maandag en op de donderdag een Youth Alpha georganiseerd. Op dit moment hebben zich tien jongeren aangemeld. We beginnen om 18.30 uur met een maaltijd waarna in groepjes wordt gesproken over vragen zoals: Zou God wel bestaan? Waarom is er zoveel lijden? Waarom zou ik naar de kerk gaan? We dagen je uit om mee te doen aan deze Youth Alpha en geef je op bij Timo Hagendijk!

- **Alpha Cursus voor senioren**

Op woensdag 27 oktober is de Alpha Cursus voor ouderen gestart. Elke maand is er een bijeenkomst van 10.30-12.00 uur. Er zijn vast nog meer ouderen die het fijn vinden om na te denken over wat het geloof in deze fase van het leven betekent.
Opgeven bij Timo Hagendijk, zie gegevens onder Perron Oosterheem

INLOOPHUIS

Inloophuis De Herberg
Elke dinsdag van 10.00-12.00 uur welkom in De Herberg, Dorpsstraat 59, ontmoetingscentrum naast de Oude Kerk.
Om er gewoon te zijn, voor een luisterend oor of een gezellig praatje. Niets moet, alles mag. Er zijn tijdschriften, spelletjes, en er is koffie en thee.
T 06-2009 2729 E loes.landlust@ziggo.nl W oudekerkgemeente.nl/inloophuis

Inloophuis Rokkeveen
Elke vrijdag in De Regenboog van 10.00-13.00 uur
Middagpauzedienst van 11.30-12.00 uur
Elke vierde vrijdag maaltijd om 12.00 uur

datum	voorganger	muzikale begeleiding	bijzonderheden
5-11	Matthé Vermeulen	Geert Stautener	soep en broodjes
12-11	Wil Bettenhaussen	Frank van de Beld	pannenkoeken
19-11	Ab de Raad	Jan van Vliet	opgeven maaltijd
26-11			maaltijd
3-12	Petra Vossegat	Aad Baak	soep en broodjes

Nathaliegang 263 T (079) 361 33 65 E wil.bettenhaussen@gmail.com

OPEN KERK

▸Open Oosterkerk
Elke di 13.00-16.00 uur.
Oosterheemplein 320 E p.j.van.daalen@casema.nl

▸Open Pelgrimskerk
Elke wo 10.30-12.30 uur.
Eerste Stationsstraat 86 E scbhermanus@gmail.com

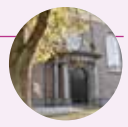

▸Open Oude Kerk
Elke vr 14.00-15.30 uur.
Dorpsstraat 59 E jokevanderkruk@yahoo.com

OPEN ICHTHUS *Ichthuskerk, Parkdreef 258 W openichthus.nl*

- **Woensdag-inloop en Creagroep**

Elke woensdag van 10.00-12.00 uur. Er is ook altijd een pastor aanwezig.
E mail@antonvandijken.nl

- **Inloopmiddag**

Elke laatste dinsdag, 14.00-16.00 uur in de Chagallruimte. Elke keer een andere invulling.
E jennyvandenberg@hetnet.nl T (079) 351 22 40

Advertenties

Hospice - Elim MOERKAPELLE

Scan de QR-code om een kijkje te nemen in het hospice.

Wilt u meer weten over een verblijf of vrijwilligerswerk in het hospice?

079 820 0881 www.hospice-elim.nl

Hospice Elim in Moerkapelle is een bijna-thuis-huis voor mensen in de laatste levensfase.

Karen PATERNOTTE UITVAARTZORG

"Als u afscheid moet nemen, dan wilt u dat natuurlijk zo goed mogelijk doen".

079 - 303 22 03
24 uur per dag bereikbaar

Koraalrood 153, 2718 SB Zoetermeer
www.paternotteuitvaart.nl
info@paternotteuitvaart.nl

MONDIAL MOVERS
Verhuisbedrijf Henneken

Professionele verhuizers van huis uit.

- Particuliere verhuizingen • Kantoor- en bedrijfsverhuizingen
- Nationale- en internationale verhuizingen • Verhuiswinkel
- Verwarmde en beveiligde inboedel-/archiefopslag

Goudstraat 51
2718 RD Zoetermeer
Telefoon: +31 (0)79-361 13 68
E-mail: info@henneken.nl
Internet: www.henneken.nl

ERKENDE VERHUIZERS
ZORG VERHUIZER VAN HET JAAR 2013

Te huur in Zoetermeer:
288m² showroom/kantoorruimte op de begane grond met 5 eigen parkeerplaatsen. Nabij A12, Station Zoetermeer-Oost en Oude Dorp.

Tevens te huur:
700m² kantoorruimte op 1ste etage. Naar eigen inzicht te renoveren en in te delen.

Voor info bel Jan 06-53 277 242
Inclusief gratis ondernemers-advies!

Jan Konijn Beheer / Advies o.g.
Tel: +31 (0)79 316 33 20
GSM: +31 (0)6 53 277 242
E: jan.konijn@solcon.nl
te Oud-Soetermeer

De fiets van Oud-Soetermeer

Zingen in het Langeland

'Als lid van de Regenboogcantorij denk ik met veel voldoening terug aan de ziekenhuisdiensten op feest- en gedenkdagen. Cantor-organist Dick van den Bosch begeleidde ons en ook de 'gemeentezang'. Wij zongen bij de herdenking van de overledenen op de zondag het dichtst bij Allerzielen begin november, in de Kerstbijeenkomst van ziekenhuisbestuur en -personeel, op Eerste Paasdag en soms ook op een 'gewone' zondag.
In de beginjaren stond er een weinig gebruikte gammele piano. Gelukkig is er later een andere gekomen, die beter op stem te krijgen was en op wieltjes werd gezet. Dat laatste was extra praktisch na de Kerstbijeenkomst. Want elk jaar kwam de vraag of wij dan ook in de hal wilden zingen, zodat mensen de kerstliederen ook op de afdelingen konden horen. Dat voelde wel een beetje alsof we van het Leger des Heils waren, maar het was ook leuk, met z'n allen rond de piano. Ook Pasen was feestelijk, met een 'lied van het licht' bij het binnenbrengen van de nieuwe paaskaars en de opstandingsliederen.

'Heer, herinner U de namen'

Allerzielen had natuurlijk een heel ander karakter. We zongen ongeveer hetzelfde repertoire als een paar weken later op Eeuwigheidszondag in De Regenboog. In de dienst schreef iedereen die dat wilde de namen op van de mensen die hij of zij wilde herdenken. We zongen onder andere: 'Heer, herinner U de namen'. Voor elke overledene werd een witte roos in een grote vaas op de liturgietafel gestoken, plus nog een of meer voor naamloos gestorvenen en voor hen die niet meer bij name worden herdacht. Tot slot een rode roos: de liefde van God voor de mensen. Het was elk jaar weer een aangrijpend ritueel.'

In april 1988 werd het LangeLand Ziekenhuis (LLZ) in Zoetermeer geopend. Het Bethlehemziekenhuis in Den Haag werd gesloten en al het materiaal, apparaten en bedden, gingen over naar het LLZ. Ook de geestelijk verzorgers kwamen mee: pater Van Oefelen en de non Martina. Van protestantse zijde was ds. Gerrit Assies van de Pelgrimskerk 'afgevaardigd' door het ministerie van Zoetermeerse predikanten.
Totdat in 1992 ds. Peter Wilbrink werd aangesteld, in 2012 opgevolgd door ds. Marijn Gilhuis. Lisette Hendriks was jarenlang de rooms-katholieke geestelijk verzorger.
Al meteen werden de ziekenhuiskerkdiensten op zondagmorgen georganiseerd. De geestelijk verzorgers gingen voor en verder rouleerden er gastvoorgangers, later betaald door wat nu de Protestantse Gemeente is. Tot en met maart 2021 zijn deze 'ziekenhuisdiensten' met hulp van vele vrijwilligers trouw en met volle inzet 'gedraaid'.

• Jan van der Linden

VRIJWILLIGER IN HET LANGELAND ZIEKENHUIS

THEMA

Ruim dertig jaar 'ziekenhuiskerk'

VOORRECHT • De vrijwilligersgroep voor de kerkdiensten in het LangeLand Ziekenhuis in Zoetermeer was een goed geoliede machine. Wij zijn indertijd gevraagd door andere gemeenteleden en hebben hier niet lang over na hoeven denken. Het is mooi als je Gods Woord mag helpen verspreiden onder zieken, die misschien juist die troostende woorden op dat moment nodig hadden.

Er waren twee vrijwilligersgroepen, de zaterdaggroep en de zondaggroep. De zaterdaggroep ging langs alle kamers om te inventariseren welke patiënten geïnteresseerd waren om zondag de kerkdienst bij te wonen.
Het kon dan zomaar zijn dat de ronde langs de bedden behoorlijk uitliep, omdat een patiënt behoefte aan een gesprek had.
Was je te ziek om met bed of rolstoel naar de kerkzaal te komen, dan kon je ook op de kamer via de ziekenhuisradio de kerkdienst volgen.
Er was om de week een katholieke of een protestantse dienst, veelal voorgegaan door de in het ziekenhuis werkende geestelijke verzorgers. Daarnaast waren er gastvoorgangers en die namen soms een koor uit hun eigen parochie mee. Bij katholieke diensten werden de hosties naar de patiënten die op de kamer verbleven gebracht. Met de feestdagen was er extra aandacht voor de patiënten en waren de kerkdiensten aangepast.

De zondaggroep bestond uit circa vijftien personen per dienst: iemand voor de radio-aansluitingen, een ouderling en een diaken, een organist of pianist en de mensen om de patiënten op te halen. Op elke afdeling hing een lijst met de namen en de kamernummers van de patiënten die zich hadden opgegeven. De verpleging wist zo altijd precies wie er naar de kerkdienst was. Voor de patiënten de zaal verlieten werd alles onderworpen aan een controle, of er nog voldoende zuurstof was en vloeistof in de infuusfles. Twee begeleiders per bed, één per rolstoel, één of twee voor een lopende patiënt.

Voordat de patiënten werden gehaald werd de kantine in een kerkzaal omgetoverd. Meubilair verdween keurig achter een gordijn, de vloer werd geveegd, stoelen klaargezet. Een tafel werd klaargemaakt met een bloemstuk, zaken voor de eucharistieviering, enzovoorts. Natuurlijk was er een spreekgestoelte voor de voorganger, een kaars ... het zag er perfect uit.
In de kerkzaal werden de patiënten allerhartelijkst ontvangen. 'Wilt u misschien een glaasje water' of 'heeft u het koud en wilt u een extra dekentje' en 'er komt straks iemand naast het bed zitten'. Ondertussen werden de infusen aangesloten en de liturgieën uitgedeeld. De patiënt voelde zich op zijn of haar gemak, dat voelde je als vrijwilliger gewoon.
Na afloop was er nog de gelegenheid om wat woorden met de voorganger te wisselen en eenmaal weer in de kamer wist men niet hoe ze ons moesten bedanken; of er volgde nog een gesprekje, het kon allemaal.

De kerkzaal werd weer kantine, attributen werden opgeborgen, koffie, thee en koekjes kwamen op tafel en de vrijwilligers hadden even tijd voor een gesprek. Een hechte club mensen die iets voor elkaar over hadden en zeker voor de patiënten. Ons jaarlijks uitje was dan ook altijd een feest. Het was een voorrecht om van deze club vrijwilligers deel te mogen zijn.
Het trieste is dat er nog nauwelijks vraag naar was om een kerkdienst te bezoeken en Covid-19 heeft waarschijnlijk de nekslag gegeven. De patiënten zullen het doordeweeks nu moeten doen met de geestelijk verzorgers van het ziekenhuis, die zijn er gelukkig nog wel. Op 8 maart 2021 heeft de ziekenhuiskerk de deuren moeten sluiten.

• Jacqueline en Steven de Frel
OOSTERKERK ZOETERMEER

Dankbaar omzien als ouderling

'Mijn vrouw Anneke was in Meerzicht in de jaren zeventig jeugdouderling. Na verhuizing naar Seghwaert werd zij pastoraal ouderling in de Ichthuskerk. Rond 1998 heeft zij van een collega-ouderling zijn taak bij de diensten in het LangeLand Ziekenhuis overgenomen. De contacten met patiënten vond Anneke heel prettig en er ontstond ook een hechte band tussen de vrijwilligers en ambtsdragers. Zelf werd ik al snel vrijwilliger ... Toen Anneke in 2008 ongeneeslijk ziek bleek, werd ze bedolven onder de bemoedigingen vanuit het LLZ. In 2010 woonden we een halfjaar in een wisselwoning in Loosduinen. We reden toen elke zondag naar het LLZ. In 2011 zijn we verhuisd naar een aangepaste woning in Rokkeveen. Het was Annekes wens dat ik haar ambtsdragerstaak zou overnemen. De wijkkerkenraad van De Regenboog in Rokkeveen heeft mij na haar overlijden als ouderling met bijzondere taak voor het LLZ bevestigd. Tot 2015 heb ik die taak mogen vervullen.'

CULTURELE AGENDA

Alle culturele activiteiten met toelichting staan ook op www.kerkinzoetermeer.nl

Carillonconcert

elke eerste zaterdag, 12.00-13.00 uur, vanaf toren Oude Kerk
6 november: Gijsbert Kok
Frans programma met chansons van Edith Piaf, operamuziek van Charles Gounod en nieuwe carilloncomposities van Luc Le Provost (1959).
20 november: Johan van Oeveren
Gedeelten uit 'Vier jaargetijden' van Vivaldi: Herfst en Winter, en menuetten uit barok en romantiek.
W herbergoudekerk.nl

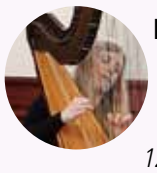

Lunchpauze-concerten Oude Kerk

elke woensdag, 12.45-13.15 uur
10 november: Ronald de Jong – orgel
17 november: Andrew Wong – barokviool, Anna Lachegyi – viola da gamba, Mimoe Todo – klavecimbel, in het kader van Festival Klassiek Zoetermeer *(let op: dit concert is verplaatst – was eerder 3 november)*
24 november: Sophie van Dijk – harp
1 december: Ronald de Jong – Sinterklaasconcert
W herbergoudekerk.nl

Lunchconcert Oosterkerk

Elke tweede dinsdag, tijdens de marktdagen in Oosterheem, wordt er een concertje georganiseerd in de Oosterkerk. Deze keer met het thema 'Heimwee ... of toch niet'. Een terugblik met muzikale vrienden, interviews en mooie muziek.
9 november, 13.00-13.45 uur; Oosterkerk, Oosterheemplein 320; vrijwillige bijdrage; informatie Johan van Oeveren T 06-4803 7180

Regenboogmuziek

Regenboogconcert: pianotalent Nikola Meeuwsen

Nikola Meeuwsen (2002) profileert zich als één van de opvallendste jonge pianotalenten in Nederland. In dit Regenboogconcert speelt hij de Vierde Partita van Bach, Brahms' Händel-variaties en dé Sonate van Liszt. *(Let op: dus niet het duo dat eerder in Gaandeweg was aangekondigd.)*

17 november, 20.15 uur; De Regenboog, Nathaliegang 263; € 15 / tot 25 jaar € 5 / Zoetermeerpas gratis W regenboogmuziek.nl voor aanmelden en coronaregels

Speciaal concert in Oude Kerk

Extra in de week van Festival Klassiek Zoetermeer: een bijzonder concert met twee instrumentale ensembles en lichteffecten in de Oude Kerk. Organisatie: Netwerk Zoetermeer in samenwerking met Herberg Oude Kerk.
Let op: verplaatst naar vrijdag 19 november om 20.00 uur; concert met toegangsprijs en -bewijs en koffiepauze W herbergoudekerk.nl

Oosterkerk-scratch 'Vivaldi'

In het kader van Klassiek Zoetermeer is er op zaterdag 20 november een zang-scratchmiddag vanaf 14.00 uur met het 'Gloria' van Vivaldi onder leiding van Johan van Oeveren en 's avonds om 20.00 uur het concert. Koorervaring niet per se nodig.
Opgeven W netwerkzoetermeer.nl/klassiekzoetermeer

Orgelconcert Ronald de Jong

In de serie maandelijkse orgelconcerten op de zaterdagmiddag bespeelt Ronald de Jong op 27 november het grote Lohmanorgel in de Oude Kerk. Op het programma werken van Bach, Mendelsohn, Brands-Buys, Franck, Widor en De Jong zelf. Vooraf een korte toelichting.
27 november, 15.00 uur; Oude Kerk, Dorpsstraat 59; € 10 / t/m 17 jaar gratis / vanaf 65 jaar € 7 / korting voor donateurs; toegangsbewijs met QR-code en legitimatie

Kaarten voor Cantate Deo: 'Klassiek met Kerst'

Oratoriumvereniging Cantate Deo onder leiding van Marco Kalkman heeft in coronatijd niet stilgezeten en is nu volop een gevarieerd programma voor het Kerstconcert aan het instuderen: delen van 'Messiah' van Händel, het 'Gloria' van Vivaldi en het motet 'Jesu, meine Freude'. Reserveer de datum, kaarten zijn al verkrijgbaar.
11 december, 16.00 uur in de Oosterkerk; kaarten € 12,50 (inclusief programmaboekje en een drankje) via leden of E info@cov-cantatedeo.nl of Henk van der Brug T (079) 331 45 28 of aan de kerk

Advertenties

PERSPECTIEF

Wanneer geef je genoeg?

Jezus zag een arme weduwe,
die twee muntjes in de offerkist gooide.
Hij zei: Deze arme weduwe heeft meer in de offerkist gedaan
dan alle anderen; want die hebben gegeven van hun overvloed,
maar zij heeft van haar armoede alles gegeven wat ze had.
Marcus 12:41-44

Rijkdom schept verplichtingen, het doet een beroep op je verantwoordelijkheid voor de wereld om je heen. Dat kan als last ervaren worden. Want wanneer is mijn vrijwillige bijdrage genoeg? Ik zal er geen boterham minder om eten. En dan komt er nog iets bij: hoe zeker weet ik dat het geld goed terechtkomt? Of blijkt het aan de strijkstok van de organisatie, of van de persoonlijke rekening van de directeur te blijven hangen? Reden om dan maar niet te geven? Voor wie met deze vragen bezig zijn, is rijkdom inderdaad ballast.

Dan kunnen we terecht jaloers zijn op die weduwe die van haar tekort geeft. Ze geeft alles wat ze heeft, haar hele levensonderhoud. Ze is vrij van de ballast die rijkdom met zich meebrengt. Maar hoe loopt het af met deze weduwe? Ze kon al geen nieuwe kleren kopen, terwijl de oude toch echt versleten zijn, kijk maar naar de aangenaaide lap op haar rechtermouw. Daar zit vast een flink gat. Maar ze kan nu zelfs niet meer in haar eerste levensbehoeften voorzien. Er is ook geen voedselbank die haar grootste nood lenigt. Wat een vertrouwen heeft deze vrouw, vertrouwen in haar buren die wellicht de volgende dag een pan soep komen brengen. Vertrouwen in God, die ook zorgt voor de vogels in de lucht en de bloemen op het veld (Matteüs 6). Kunnen we ons een tikkeltje van dit vertrouwen van de vrouw eigen maken? Hoe vrij worden wij dan?

• ds. Marina van der Zwaag
AMBULANT PREDIKANT IN NOORD (ICHTHUSKERK)

LEESROOSTER

Elke dag de Bijbel open

Deze dagelijkse bijbelteksten worden tijdens het middaggebed in Taizé gelezen. De verwijzing geeft een wat langere tekst aan. Het hele leesrooster voor deze maand kunt u downloaden van www.kerkinzoetermeer.nl

VR. 5 NOVEMBER - *Lucas 12:22-32*
Jezus zei tot zijn leerlingen: Vrees niet, kleine kudde, want jullie Vader heeft jullie het koninkrijk van God willen schenken.

ZA. 6 NOVEMBER - *Marcus 12:41-44*
Jezus zag een arme weduwe, die twee muntjes in de offerkist gooide. Hij zei: Deze arme weduwe heeft meer in de offerkist gedaan dan alle anderen; want die hebben gegeven van hun overvloed, maar zij heeft van haar armoede alles gegeven wat ze had.

ZON. 7 NOVEMBER - *Hebreeën 9:22-28*
Christus is eenmaal geofferd om de zonden van velen te dragen. Voor een tweede maal zal hij verschijnen om te redden wie hem verwachten, maar dan gaat het niet meer om de zonde.

MA. 8 NOVEMBER - *Galaten 1:11-24*
Paulus schreef: Ik verzeker u dat het evangelie dat ik u verkondigd heb niet door mensen is bedacht – ik heb het ook niet van een mens ontvangen of geleerd – maar dat Jezus Christus mij is geopenbaard.

DI. 9 NOVEMBER - *Efeziërs 3:7-13*
Paulus schreef: Door de kerk zal de wijsheid van God in al haar schakeringen bekend worden, naar het eeuwenoude plan dat hij heeft verwezenlijkt in Christus Jezus.

WO. 10 NOVEMBER - *Deuteronomium 32:1-4*
Mozes zei: God is een rots, hij staat voor recht; alles wat hij doet is volmaakt.

DO. 11 NOVEMBER - *Lucas 11:27-28*
Jezus zegt: Gelukkig zijn zij die naar het woord van God luisteren en ernaar leven.

VR. 12 NOVEMBER - *1 Timoteüs 1:12-17*
Paulus schreef: Ik dank Christus Jezus, onze Heer, dat hij mij kracht gegeven heeft en het mij heeft toevertrouwd hem te dienen.

Advertentie

ichthus boekhandel
bijbels boeken muziek
Dorpsstraat 74 / 2712 AM Zoetermeer / 079-3162081
WWW.ICHTHUSBOEKHANDEL.NL

KERK NA CORONA (2)

Delen wat je bezighoudt, in alle verscheidenheid

In een serie van vijf afleveringen lopen we de belangrijkste veranderingen na die de coronacrisis de afgelopen anderhalf jaar in ons kerkelijk leven teweegbracht: de gevolgen én de nieuwe kansen in de nabije toekomst. Deze maand: het pastoraat, het omzien naar elkaar.

We geven elkaar pastorale zorg en aandacht in de kerk, met speciale taken voor pastores, ambtsdragers en pastorale vrijwilligers. Vanaf het begin van de coronapandemie kwam de pastorale zorg in de verdrukking. We konden niet meer zonder beschermende maatregelen bij elkaar op bezoek, zieke mensen leefden in spanning en angst met eenzaamheid als bijkomende complicatie. Ook in de kerk overleden mensen aan de gevolgen van de virusinfectie. Afscheid nemen en rouwen werd ernstig bemoeilijkt. Verdriet kon niet of nauwelijks gedeeld worden. Dit gold niet alleen bij ziekte en overlijden. Mensen verloren hun baan en zicht op een mooie toekomst. Het sociale leven stortte in, zowel voor jongeren als ouderen. Velen konden maar moeilijk tegen het isolement, dat het gevolg was. Er was ook onbegrip voor de coronamaatregelen, met tweedeling tot gevolg.

Rouwen en rituelen

De kerk is een plaats waar we verdriet en zorgen met elkaar kunnen delen, en belangrijk: die in het perspectief van geloof, hoop en liefde plaatsen. Het helpt wanneer we verbinding en ruimte ervaren, dus zorg voor zoveel mogelijke onderlinge contactmomenten rond kerkelijke activiteiten.
Rouwen is een sociaal gebeuren. Rituelen helpen daarbij; ze scheppen ruimte om het verdriet te delen, verbondenheid te beleven en een overgang naar iets nieuws mogelijk te maken. Gedeelde afscheidsrituelen zijn in de tijd van epidemie en lockdown niet of nauwelijks mogelijk geweest. Dat heeft gevoelens van isolatie, verdriet en verlies versterkt. Binnen de gemeente kun je zoeken naar passende rituelen, ook langere tijd na een verlies. Een zorgvuldig gekozen vorm, aandachtig beleefd op het juiste moment, is al voldoende. Dit kan op een eenvoudige manier door het aansteken van een kaars, met zorgvuldig gekozen woorden, door bloemen of steentjes bij een gedachtenisplek te leggen. Bezinningscentrum De Pelgrim hield bijvoorbeeld op zondag 31 oktober voor de zevende keer een 'gedenkevent' bij de watertoren. In Buytenwegh organiseert Halte 2717 begin november met Allerzielen jaarlijks een gedachtenismoment. Ook de Gedachtenis- of Eeuwigheidszondag, de laatste zondag van het kerkelijk jaar, dit jaar 21 november, is bij uitstek een moment waarop de overledenen met woorden, muziek en rituelen herdacht worden, samen met familieleden en de kerkelijke gemeente.

Niet bagatelliseren

Het coronavirus trekt sporen door iedere gemeenschap. De een vindt alle coronamaatregelen maar onzin, de ander vindt dat de kerk een voorbeeld in de maatschappij moet zijn en zich aan alle overheidsmaatregelen moet houden. Een kwetsbaar iemand kan een ander verwijten dat hij of zij door diens slordige gedrag niet meer in de kerk durft te komen. Dat kan diepe irritatie en verwijdering opleveren.
Het helpt niet om zulke verschillen te bagatelliseren. Het helpt ook niet om één leidende visie op te leggen. Daarmee worden gevoelens niet weggepoetst. Leiding geven houdt in dat er keuzes gemaakt worden én dat gekeken wordt hoe er zorg en aandacht is voor wie in die keuze niet kan meekomen. Kun je met elkaar delen wat je bezighoudt achter de mening die je hebt?

Kunstwerk op kerkplein Middelburg
Foto: Leonie Vreeswijk-Feith

Kennen en erkennen

Pastorale aandacht geven betekent: kennen en erkennen. Dat wil zeggen: iemands drijfveren, angst en hoop kennen, en erkennen dat iemand zo denkt en voelt zonder dat weg te wuiven of te veroordelen.
Predikanten, kerkelijk werkers, ambtsdragers en bezoekmedewerkers hebben zich vaak een slag in de rondte gewerkt om met iedereen contact te houden. Het kan uitputtend en moedeloos makend zijn wanneer je mensen niet (meer) bij de kerk kunt betrekken en zelf eigenlijk ook niet meer weet of je nog wel zo gemotiveerd bent.
Het is belangrijk om elkaar als kerkenraad of pastoraal team ook pastorale aandacht te geven. Waar liep u tegen grenzen aan? Waarover hebt u zelf verdriet? En wat is voor u een ervaring van geloof, hoop of liefde?
Ook hier geldt: het is fijn om naar elkaar te luisteren, elkaar te kennen en erkennen in alle verscheidenheid. En dat zonder een ander te beoordelen of veroordelen.

• Jan Blankespoor

Bron: 'Kerk na corona – Hef op uw hoofden', brochure van de Protestantse Kerk in Nederland onder redactie van de werkgroep Lockfree, mei 2021; download via protestantsekerk.nl/nieuws

UITGELEZEN

Route naar houvast en rust

Dit boek met de uitnodigende titel *Rust Ritme Ruimte* ontstond toen Esther Kouw in een moeilijke periode op zoek was naar meer stabiliteit. Zij schrijft openhartig over haar onrust, verdriet en pijn in die verwarrende tijd, maar ook over de zoektocht die toen begon. Ze zocht hevig naar houvast en rust. Tijdens een kort kloosterbezoek voelde het of ze thuiskwam.
Dat werd het begin van verdieping in de benedictijnse spiritualiteit. Ze ontdekte dat kloosterlingen zich voor en na hun intrede moeten oefenen in thema's waar ieder mens vroeg of laat mee te maken krijgt, zeker in tijden van tegenslag. Een belangrijke oefening is die van het aandacht houden bij het moment. De rust die deze houding kan uitstralen was voor Kouw opvallend en aantrekkelijk. Ze merkte dat de benedictijnse spiritualiteit handvatten biedt voor het dagelijks leven. Daarom besloot ze haar eigen ervaringen en wat ze ontdekte op papier te zetten. Ze interviewt daarvoor ook kloosterlingen en anderen die leven met de Regel van Benedictus. Ze benoemt en omschrijft de benedictijnse kernwaarden en maakt vervolgens de vertaalslag naar het leven van alledag. Dit doet ze met behulp van vier kernwoorden.

Stil: Ontmoet jezelf in de stilte.
Luister: Luister naar jezelf en wat de situatie van je vraagt.
Accepteer: Kom je eigen realiteit onder ogen en leer deze accepteren.
Kies: Welke keuze maak je ten slotte.

Naast deze kernwoorden bevat het boek een aantal oefeningen die onder andere met stilte, ademhaling en aandacht te maken hebben. Zo biedt ze haar lezers een route om de draad van een leven in rust, met ritme en ruimte weer op te pakken. Die route is – al verloopt ieder leven anders – zeker voor zinzoekers het lezen waard.

• Joke Westerhof

Esther Kouw, 'Rust Ritme Ruimte. Leren van de benedictijnse levenskunst', Heerenveen: Zilt, 2021, € 20,00